

SIRÇA KÖŞK'ÜN HAZİN SONU

Mehmet Adıgüzel - İstanbul - Levent Rotary Kulübü GDB

**Üç açığız
ve aylak
kafadardan
birinin
arkadaşlarına:
“Gelin
benimle
beraber, bu
şehirde sırça
köşk yapalım;
ömrümüzün
sonuna kadar
bolluk içinde,
rahat
yaşarız!”
demesiyle
başlıyor hileli
macera.**

Sabahattin Ali'nin 1945-1947 tarihleri arasında kaleme aldığı 13 öykü ve 4 masaldan oluşan kitabı Sırça Köşk, yazarın, toplumun çeşitli kesimlerinden karakterlerin yaşamlarına odaklanarak insan psikolojisini ve toplumsal sorunları ele aldığı muhteşem eseridir.

Kitapta yer alan öykü ve masallar, genellikle toplumun her kesiminden gelen karakterlerin yaşadığı zorlukları ve çatışmayı ele alır. Bu öykülerde entrika, yoksulluk, aşk, umut, ihanet gibi temalar işlenir ve okuyucuya derin düşünme fırsatı sunar. Sabahattin Ali'nin sade ve etkileyici üslubuyla kaleme aldığı bu öyküler, Türk edebiyatında da derin iz bırakmıştır.

Portakal, Cigara, Çirkince ve Koyun Masalı kitaptaki öykülerden sadece birkaçıdır. Sabahattin Ali, bu kitabında yer alan her bir öyküsünde bir toplumsal fay hattına dokunmaktadır. Bu derleme yazımın konusu ise esas olarak, kitaba hem ismini hem de

hakkı olan ünü veren “Sırça Köşk” öyküsüdür.

Bir gün hâkim tepeden büyük bir şehri izleyen üç aylak ve işsiz arkadaşın şehirde yaşayan halk için kurdukları kirliliği bir planla başlıyor öykü. Üç açığız ve aylak kafadardan birinin arkadaşlarına:

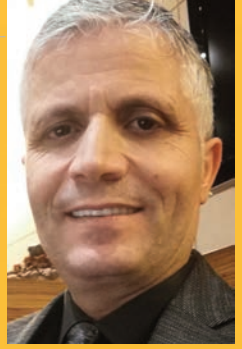
“Gelin benimle beraber, bu şehirde sırça köşk yapalım; ömrümüzün sonuna kadar bolluk içinde, rahat yaşarız!” demesiyle başlıyor hileli macera.

Merkezine indikleri şehirde, ilk iş olarak halkın parasıyla bu sırça köşkü yaptırmaya halkı ikna etmekle başlıyorlar. Üç kafadardan biri zehirli soruyu sorar ortalık yerde; “Sizin memleketin sırça köşkü nerede?” diye.

Böyle bir şeyi bilmedikleri için kendilerini eksik hisseden ahali, Sırça Köşk'ün çok matah bir şey olduğunu zannederek bu tuzağa düşmüş ve dışından tırnağından arttırıp biriktirdikleri ile başlamışlar bu üç aylağa Sırça Köşk inşa etmeye. İlk kat, ikinci kat, üçüncü kat derken Sırça köşk genişlemişte genişlemiş. Adeta koca bir saray olmuş! Üç açığız uyanık bu kez halk arasında kendi hizmetleri için adam devşirmeye ve o halktan adamlarla, sırça köşkün ne kadar gerekli olduğunu vazetmeye başlamışlar.

“Sırça köşk lazım, anladık, ama bu kadar çok odaya, bu kadar hazır yiyeceğe ne lüzum var?” diye şöyle bir görünecek olmuşlar. Üç ahababın elebaşısı onlara her odanın vazifesini iyice anlatmış:

“İşte” demiş, “şu odada ben otururum, sırça köşkün başında ben varım, bensiz bu iş yürür mü? Ben olmasam sırça köşkünüz olur muydu?.. Şu odalarsa başyardımcılarımızın... Ta gurbet ellerden gelip sizi sırça köşke

kavuşturduk, biz idare etmesek ne köşk kalır, ne siz kalırsınız!”

Halk:

“Pekâlâ” demiş, “ama bir sürü aylakçının ne lüzumu var? Mesela şu odadaki ne iş görür?”

“O mu? Ne diyorsunuz? Sırça köşke giren malların hesabına o bakar; bu malları toplayanların başıdır. O olmasa, hiçbiriniz verdiğinizin nereye gittiğini bilemezsiniz. Buna gönlünüz razı olur mu?”

“Eee... şu odadaki?” “Sırça köşke zamanında mal göndermeyenleri, noksan mal gönderenleri, sırça köşkün kadrini bilmek istemeyip ona kastedenleri arar bulur... Öyle sütü bozukları başıboş bırakmak olur mu?”

“Peki, ya şuradaki?”

“Sırça köşke girip çıkanların defterini tutar.”

“Bunu da anladık, ya bu odadaki?”

“Sırça köşkün odalarını süpürür.”

Halk ne sorduysa cevabını almış, bütün odalarla bu odalarda aylak oturan insanların pek lüzumlu olduğuna inanmış; çünkü bunların kimi sırça köşkün ışıkçı başısı, kimi döşekçi başısı, kimi onun yamağı, kimi yamağının yamağıymış. Eh, artık bir sırça köşk olduktan sonra, onun hizmetine bakanlar, sonra bu hizmete bakanların hizmetine bakanlar elbette olacaktı. Ama sırça köşktekiler arttıkça, halkta onları doyuracak takat kalmamış. O zaman sırça köşkün adamları gelip herkesin yiyeceğini, giyeceğini zorla almışlar. Ayak direyenleri götürüp sırça köşkün bodrumuna kapamışlar. Halk, başına kendi sardığı bu beladan kurtulmaya kalkışamazmış; çünkü sırça köşkün adamları, gezdikleri, dolaştıkları yerde, onun hiçbir kuvvetin yıkamayacağı kadar sağlam olduğunu söyler, saf kimseleri buna inandırır, inanmayanları ise bin bir zulüm, bin bir hile ile sustururlarmış. Sırça köşkün de gözü doymak bilmez, istedikçe istemiş. Baştakiler doğuştan tembel oldukları, sonradan yanaşanlar da çalışmayı çoktan unuttukları için, kendilerini besleyenlere, buna karşılık bir şeyler borçlu olduklarını akıllarına bile getirmezler, yalnız birbirlerinin hizmetine bakarlar, memleketin halkına, bir köylünün inekleriyle köpeklerine baktığı kadar bile göz kulak olmazlarmış. Ama halkın gözü yıldığı için elindeki avucundakini vermiş. Artık bir gün verecek bir şeyi kalmamış, çünkü sırça köşkten çıkan bir emirle herkes elindeki son koyunu da vermeye çağırılmış. Getirmişler, teslim etmişler, söve saya dağılmaya başlamışlar.”

Halkın artık elde avuçta ne varsa verdiğini

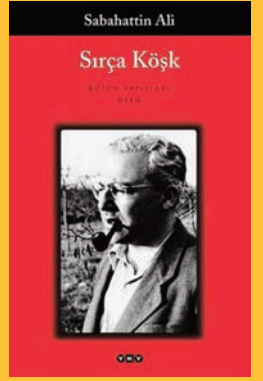
ve kaybedecek bir şeyini kalmadığını gören üç kafadardan biri sırça köşkün balkonuna çıkmış ve tatlı bir ses tonuyla onlara hitap etmiş, demiş ki:

“Ey millet, birçok şeyler verdiniz, büyük sıkıntılara katlandınız, ama dostun düşmanın hayran olduğu bir sırça köşk elde ettiniz. Onun azameti, onun parlaklığı yanında üç beş çuval ekin, dört beş davar nedir ki?... Biz sizin şanınız, şerefiniz için çalışıyoruz, sizin iyiliğinizden başka bir şey düşünmüyoruz. Bakın, bugün getirip bıraktığımız koyunların bile hepsini yemedik, boğazımızdan kestik, bir kısmını size geri vereceğiz. Bütün koyunların kelleleri halka dağıtılsın!”

Dağıtılmış dağıtılmasına ama kellelerde ne beyin, ne göz ne de dil varmış. Adeta birer kuru kafa kalmış. Bunları bile halka çok gören üç kafadar, halkla alay edercesine “canım siz bunları yemesini bile beceremezsiniz. Onlar bize kalsın.” demişler.

Artık, bu durumda iyice canına tak etmiş olan biri elindeki kuru kafayı sırça köşke doğru fırlatmış ve büyük bir gürültü ile sırça köşkün camdan duvarını delmiş içeri girmiş. Sırça köşkün anlatıldığı gibi sarsılmaz, yıkılmaz olmadığını görmüşler. Diğer insanlar da sırayla ellerinde ki kelleri başlamışlar fırlatmaya ve sırça köşkün çürük duvarları aldığı her darbeye yıkılmaya başlamış, adeta tuzla buz olmuş.

Halk, sırça köşkün enkazını çabucak temizlemiş, dünyada onsuz da yaşanabileceğini anlayarak eski hayatına dönmüş. Artık yıllar yıllar boyunca bu olaya şahit olan ihtiyaçlar, kıssadan hisse kabilinden çocuklarına ve torunlarına şu nasihati vermeyi unutmazlarmış: “Sakin tepenize bir sırça köşk kurmayınız. Ama günün birinde nasılsa böyle bir sırça köşk kurulursa, onun yıkılmaz, devrilmez bir şey olduğunu sanmayın. En heybetlisini tuzla buz etmek için üç beş kelle fırlatmak yeter.”

“Ey millet, birçok şeyler verdiniz, büyük sıkıntılara katlandınız, ama dostun düşmanın hayran olduğu bir sırça köşk elde ettiniz.”

Sabahattin Ali